

Predikan

Fastlagssöndagen 2019, årg. 2

Psalmer: 135, 137, 38 B, 738

Pär-Magnus Möller

Vi går nu in i den kyrkoårstid där vi får lära känna Gud på ett sätt världen tidigare aldrig lärt känna honom.

Alla regioner strävar efter att lära känna gud på olika vis – ofta handlar det om att försöka få honom att bli glad och tycka om oss. I många traditioner ger man därför guden en massa offer – allt ifrån djur till egna uppoffringar av olika slag. Så ser man hur det går. Om det går väl för folket tänker man att gud blev nöjd – om det inte går bra för folket förstår man att han inte är nöjd utan behöver mer offer, med uppoffringar... Så blir gud till ett slags hungrigt vilddjur i himmelen som man måste mata för att inte själv bli uppäten.

Vi känner ju till alla berättelserna om den lilla staden som måste offra sina jungfrur till draken så att draken inte förgör hela byn. Man lever i ständig skräck för draken och man måste hela tiden offra det käraste man har – man kan inte se att denna blodspillan någonsin tar slut. Någonstans inser man också att när alla jungfrurna är uppätta finns det inget hopp för staden längre – då drabbas de av drakens slutgiltiga vrede... hur man än gör blir det illa... livet är fruktansvärt.

Jag har märkt i själavård och i andra samtal att det inte är speciellt ovanligt att vi kristna tänker just så om Jesu fader och vår fader. Man lever i ständig oro och rädsla för att inte räcka till i den stränge gudens ögon – vilka offer vi än ger så är han aldrig riktigt nöjd. Alltid är det något han vill straffa för.

Det är just därför fastetiden är så viktig för oss – för den hjälper oss att vända på perspektiven så till den grad att vi varje år måste tänka om och inser att det Jesus gör för oss ändrar allt – ändrar vår bild av gud och ändrar vår bild av oss själva. Det är en underbar tid vi är på väg in i – fastetiden och påsken – en förändringens tid!

I gamla testamentet kan vi ofta uppleva att Gud är just som draken. Han kräver offer för både det ena och det andra – och reglerna är stränga och folkets liv begränsat. Det är dock viktigt att komma ihåg att orsaken till Guds hårda lagar för Israels folk berodde på att de var skyddade av Gud – de hade ett speciellt ärende till världen. Gud satte stänga regler för folket, inte för att han var vred på dem utan för att han visste att om de inte höll sig inom gränserna så skulle de snart gå under, utplånas, tappa sin identitet och sin uppgift. De skulle snart bli

offer för den verkliga draken; den onde som gjorde allt för att folkets stora uppgift; att bli till välsignelse för hela världen genom att bära fram frälsaren, skulle gå om intet.

Gud i GT är som föräldern som ser att barnen går för nära kanten till ravinen – föräldern förmanar barnet och förbjuder det att gå närmare än två meter till stupet – annars!!!

Barnet upplever kanske att föräldern begränsar barnet och barnet kanske blir arg på föräldern eftersom barnet inte ser att det är för barnets bästa som reglerna sätts upp – och för allas bästa.

Alla de miljontals offer som skedde i templet utfördes inte för att möta Guds vrede – gud har aldrig ”behövt” offer – de var snarare en blodig påminnelse om att folket behövde vara vaksamma mot synden och det onda för att inte gå under. På den tiden var djuroffer och andra offer människans sätt att upprätthålla ett förbund – de var tecken på att man stod för vad man lovat. Gud tog emot offren och människan gav dem – då blev det harmoni.

Profetiorna lovade dock att en dag skulle allt bli annorlunda – en dag skulle offren upphöra eftersom vi skulle leva på ett helt nytt sätt med Gud, få en helt ny relation till Gud, en ny blick för verkligheten. Det skulle komma en ny tid! En helt annorlunda tid än offrens tid; Frihetens tid!

Den stackars byn som vaktades av den vrede draken hade bara ett hopp – att någon en dag skulle kunna gå in i striden mot draken och besegra honom, döda honom eller i alla fall binda honom så att han inte förgjorde allt.

Det är just den kämpan och den striden som vi i fastan går in för att minnas och fira. Gud själv går in i striden mot draken så att staden kan bli fri, fri från offer och fri från rädsla - befriade till ett helt nytt liv!

Jesus talar om striden i form av bilder. Han talar om kornet som måste dö för att ge liv, han talar om lidandet som måste bejakas för att de nya skall få rum i tillvaron, han talar om domen som till sist skall döma den onda världen och befria den upprättade.

Vi i vår tid är inte så familjära med blodsoffer. Vi tycker det är primitivt och barbariskt. Och det är det. Men för människorna före Jesu tid och för människor som fortfarande lever i offerkulturer är offren uttryck för längtan efter harmoni, balans i tillvaron. Man tänker att en trygg tillvaron bygger på kosmos. Kosmos betyder just ordning. Om man syndar eller gör guden vred blir det obalans i kosmos – då blir det kaos – kaos betyder just oordning. Offrets uppgift är att återställa balansen så att det blir kosmos igen, jämvikt. I Judisk terminologi

säger man istället rättfärdig och orättfärdig. Är man rättfärdig så lever man i balans med Gud och tillvaron. Orättfärdigheten kunde i människors förståelse av det hela återställas med olika offer beroende på hur man skadat rättfärdigheten.

I Jesu undervisning och i apostlarnas undervisning lägger man stor vikt vid att detta sätt att tänka, genom Jesus, spelat ut sin roll. Man konstaterar att alla är orättfärdiga, alla har syndat och gått miste om härligheten från Gud, alla är förlorade – det finns inga rättfärdiga och offren gör inte folket rättfärdigt.

Även om vi tror att vi med offer ställer ordningen tillrätta igen är det bara en chimär. Gud behöver inga offer – han går inte att påverka med offer – han vill istället ha omvända hjärtan, han vill ha helade människor, upprättade människor. Offrens pedagogiska uppgift var genom Jesus överspelad.

För att bevisa detta lät Jesus sig dömas utifrån den tolkning av lagen som de som uppehöll offersystemet hade bestämt. Jesus, som var rättfärdig, ja, Gud själv, han dömdes till döden efter den lag som skulle se till att folket levde rättfärdigt, i harmoni med Gud. Genom den domen och genom att Jesus blev dödad föll hela offertänkandet – det blev förlöjligt – gud själv visade på dess orimlighet. Det gamla hade verkligen spelat ut sin roll. Nu inträdde en ny tid.

Det gamla sättet att tänka måste dö – för att ett nytt sätt att förstå Gud på skall kunna växa fram.

Det är för denna stund jag kommit, säger Jesus. Människosonen skall förhärligas. När jag blir upphöjd från den här världen skall jag dra med mig alla till den nya. Och nu är vi här i den nya tiden.

Jesu offerdöd, som vi fördjupar oss i nu under fastan, har många perspektiv – detta är ett. Jag tänker det är viktigt att förstå att Gud inte är en blodtörstig typ uppe i himmelen som kräver offer för att han skall bli glad. Sådan har han aldrig varit ens i den gammaltestamentliga tiden. Blodsoffren var ett kulturellt uttryck som samtidens människor förstod men som nutidens människor har svårt att greppa. Vi behöver därför förstå det rätt.

Genom att Gud låter sig bli ett det yttersta offret förstod alla som trodde att Jesus var Gud vad som hände där på korset. Gud fullgjorde allt. Han avslutade alla människans försök att blidka honom genom att själv bli offrad. Det var ett tecken de kunde förstå.

De som var bibellärda förstod att koppla ihop detta ensidiga gudsoffer med det offer varigenom Gud slöt förbund med Abraham – sisådär 1500 f.Kr. Det var nämligen lite speciellt.

Normala förbund ingicks med ett offer av t.ex. en ox. Man delade oxen i två delar och de båda som skulle gå in i förbundet gick igenom delarna för att liksom säga att om någondera bundsförvant bröt förbundet skulle det gå med bundsförvanten som det gått för det stackars offerdjuret. Men när Gud slöt förbund med Abraham om att han skulle bli ett stort folk varigenom alla folk skulle bli välsignade så var det bara gud själv som gick igenom offerstyckena. Abraham stod passiv bredvid. Så blev det en förebild till det fullkomliga förbundet som Jesus slöt med oss och som Abrahams förbund bara var en förebild till.

När det fullkomliga och slutgiltiga offert utfördes stod Maria och Johannes, kyrkan och Guds älskade, vid sidan av korset och såg hur det gamla gick under, imploderade, dog – Efter tre heliga dagar av väntan skulle det se det nya förbundet stiga med gigantiskt kraft ur dödens mörker, myllan, dödsriket för att växa upp till något nytt, något världen aldrig tidigare skådat: Den uppståndne Kristus... och oss – det befriade folket – Guds eget befriade folk.

Under fastan får vi glädjas över detta, vila och befrias. Vi tror ibland fortfarande att Gud vill ha offer av oss för att bli glad. Det är inte sant. Bort det. Han vill att du i glädje skall leva i den befrielse han ger. Fastan är de befriades heliga tid. Gud kräver inga offer av oss för att bli nöjd – men vi får av fri vilja, i kärlek till gud och världen – göra oss till levande offer i Kristus – så att vi blir till befrielse för den värld som ännu lever under den gamla tidens ok och bördor. Det är en helt annan sak.

En välsignad och glädjefylld fastetid önskar jag er alla!